Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК ŬKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 190. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 4-го ЖОВТНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 4, 1955. No. 190. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ ВТОМЛЕНИЙ, АЛЕ ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ЙОГО ЗДОРОВ'Я ДОБРИЙ

Денвер, Колорадо. — З літнього Білого Дому в Денвері повідомляють, що в неділю ввечорі настала затримка в одужуванні президента Айзенгавера. Лікарі стверджують, що він не почувається так добре, як в попередніх днях. Пресовий секретар президента Джеймс С. Гаґерті заявив, що лікарі тепер стараються знайти причину цієї затримки в одужуванні свого пацієнта. Останній бюлетень про стан здоров'я президента, виданий в 8.55 годині ввечорі денверського часу (11.55 год. стандартного часу в східніх стейтах) звучить так: „Президент трохи змучений і не почувається так добре як звичайно почувався в попередніх днях недуги. Але в загальному стан його здоров'я добрий. Його температура, пульс і тиснення крови — нормальні". Цей бюлетень був спізнений, бо пресовий секретар зараз після того, як його дістав в Білому Домі, побіг до шпиталю, щоб від лікарів довідатися про подробиці, що означають слова про те, що президент не почувається так добре, як в попередніх днях. Гаґерті вияснив журналістам, що хоч і настала затримка в одужуванні президента, то над пацієнтом і надалі немає кисневої комори, так як це було в перших днях недуги президента. Цю комору зняли з президента ще в четвер 29 вересня. Журналісти звернули увагу на те, що в лікарському бюлетені немає згадки про те, що стан здоров'я пацієнта кращає згідно з діягнозою. Пресовий секретар відмовився давати дальші пояснення про стан здоров'я Айзенгавера, заявляючи, що про всякі дальші зміни інформуватимуть лікарі, які лікують президента. Президентом опікуються такі лікарі: головний лікар від недуг серця в Фіцсімонському шпиталі полковник Байрон Е. Поллок, головний лікар від серцевих недуг з Армійського Медичного Центру полковник Томас В. Маттінґлі; полковник Томас Е. Повелл і особистий лікар президента генерал майор Говард Мек С. Снайдер. Про останню зміну в стані здоров'я президента негайно поінформували спеціяліста від серцевих недуг в Бостоні д-ра Пола Додлі Вайта. Лікарі заявили зараз на початку президентової недуги, що два перші тижні коронарної тромбози є критичні для пацієнта, бо в тому часі можуть настати різні комплікації. В загальному президент провів неділю дуже добре. Йому читали спортові вісті про вислід світових змагань в бейзболі і про футболеві змагання армії в Филаделфії. Крім того президент слухав музики з плит, а одна медична помічниця читала йому деякі літературні твори. Пані Айзенгаверова прийняла св. Причастя таки в шпиталі і снідала разом із президентом. Снідання президента складалося зі сливок, одного яйця на м'яко, двох шматків волового бекону та одного пшеничного сухарика і склянки відтовщеного молока. Харч президента складається з таких харчів, які дають денно тільки 1,600 кальорій. (Здорова людина споживає денно харчі з 3,000 кальорій). Бюлетень, виданий вдень в неділю, говорив про те, що президент продовжує видужувати, але вечірній бюлетень вже не мав тієї згадки про видужування президента згідно з діягнозою.

Американська фльота дістала найбільший корабель світу

Портсмут, Вірджінія. — Американська воєнна фльота дістала тепер найбільший корабель світу — велика-на-літаконосця кляси „Форрестол". Церемонійна передача фльоті цього велетня відбулася в порті Портсмут, Вірджінія. В ній взяли участь 6,000 гостей і 2,500 членів залоги нового корабля. Директор корабельної фірми „Нюпорт Нюз" — В. Е. Блуітт передав літаконосця „Форрестол" командантові П'ятого Фльотового Дистрикту — адміралові І. Н. Кайлендові, який наказав включити новий корабель до воєнної фльоти ЗДА. Цей літаконосець — це найбільший американський воєнний корабель, збудований після закінчення другої світової війни. Він є перший корабель із кляси „Форрестол", а дальші чотири мають бути збудовані в найближчому часі. Фльота хоче, щоб впродовж найближчих сімох років збудовано ще сім літаконосців цього типу. Головну промову виголосив асистент секретаря фльоти Джеймс Г. Смит, який сказав, що цей корабель „започатковує нову еру американської воєнної фльоти і новий плян оборонної дефензивної сили." Смит казав: „Літаконосець „Форрестол" і його літаки творять головну частину наших відплатних оборонних сил". Сила й спроможність цього велика-на-корабля змусить ворога не вживати своєї сили на атаку на цю країну або на держави наших союзників, бо шанси ворога на кінцеву перемогу тепер дуже зменшилися. Літаконосець „Форрестол" вможливлює „глибоку інвазію в країну агресора".

Д-р С. Демидчук згадує півсторіччя своєї громадської праці

Ню Йорк. — Д-р Семен Демидчук, співробітник Редакції „Свободи", згадував минулої п'ятниці, 30-го вересня, півсторіччя своєї громадської активности окремим вечором у Літературно-Мистецькому Клюбі. Спомини д-ра Демидчука на тему: „Підґрунтя українсько-американського журналіста з доввоєнної доби" попередив короткою згадкою про свої зустрічі з доповідачем ще у Рідному Краю та опісля в Америці п. Петро Задорецький. Після доповіді вітали д-ра Демидчука з його ювілеєм ред. В. Мудрий, проф. Я. Зозуля, п. Пуйда, п. Павчак, пані Венцаль, д-р Соколишин та інші, а письмові привіти надіслали обидва Владики Української Католицької Церкви в ЗДА, Преосв. Кир Константин і Преосв. Кир Амвроз, голова НТШ проф. Р. Смаль-Стоцький і голова УВАН проф. М. Ветухів та інші громадяни. Вечором, що його відкрив голова Л. М. Клюбу проф. С. Литвиненко, проводив ред. А. Драган. Д-р С. Демидчук з нагоди 50-річчя своєї діяльности склав на цьому вечорі по 50 долярів на цілі НТШ і УВАН.

ВІДБУЛИСЯ ІНАВҐУРАЦІЙНІ ЗБОРИ КОМІСІЇ ПУБЛІКАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЇ УККОМІТЕТУ

Ню Йорк. — Минулої п'ятниці, 30-го вересня ввечорі, відбулися в приміщеннях Українського Конґресового Комітету інавґураційні наради Комісії Публікацій та Інформацій УКК, яка уконституувалася в той спосіб, що обрала на свого голову д-ра М. Стахова, на заст. голови проф. І. Вовчука, а на секретаря ред. А. Драгана. На нарадах обговорено низку актуальних проблем, м. ін. рекомендовано Екзекутиві УКК, щоб редакцію „Українського Бюлетеню" доручити тимчасово мґр. Р. Олесницькому.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ ПЕРЕЖИВАЮТЬ КРИЗУ

ФРАНЦІЯ ВІДКЛИКАЛА СВОЮ ДЕЛЕҐАЦІЮ З ОН НА ЗНАК ПРОТЕСТУ ПРОТИ РІШЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ПОСТАВИТИ ВІДНОСИНИ В АЛЬЖИРІЇ ПІД ГЕНЕРАЛЬНУ ДЕБАТУ. — ПРИГАДУЮТЬ ПОЧАТОК РОЗВАЛУ ЛІГИ НАЦІЙ

Об'єднані Нації. — Після цілого ряду промов, що славили „відпруження" в міжнародній атмосфері та заслуги Об'єднаних Націй для світового миру, ця світова організація 60-ти держав несподівано опинилась серед поважної кризи, що просто загрожує її екзистенції. Сталось це в минулу п'ятницю, 30 вересня ц. р., коли Генеральна Асамблея внесок Головної Комісії, прийнятий 22 вересня 8 голосами „за" при 5 „проти" і 2-х, що здержались, — відкинула 28 голосами проти 27 при 5, що здержалися і — одним голосом більшости рішили поставити справу Альжирії на денний порядок цієї сесії. Двогодинна дискусія, яка попередила те рішення, була така гаряча, а деякі арабські держави й усі комуністичні так гостро атакували Францію, що один із найстарших дипломатів бельгійський міністер закордонних справ Спаак, який промовляє дуже рідко, заявив, що він „збентежений такою міжнародною демагоґією" і закликав присутніх до поміркованости. Коли став відомий вислід голосування, вся французька делеґація вийшла зі залі. Після довшої телефонічної розмови міністра Піне з французьким прем'єром Фором у Парижі, Піне подав до відома, що Фор і він рішили відкликати негайно всю делеґацію Франції з Об'єднаних Націй. Піне вже вернувся до Парижу, а в неділю відбулося в цій справі засідання французького уряду (про що повідомляємо в окремій новинці). У своїй промові в Об'єднаних Націях Піне натаврував м. ін. становище Совєтів і їх сателітів: „Як деякі держави зважуються атакувати Францію, коли вони самі не признають права вільного голосування і не респектують найелементарніших законів справедливости?" Становище Піне підтримували ЗДА й Англія та більшість европейських держав, зате „проти" були азійсько-африканські держави на чолі з Індією, комуністичні й деякі південно-американські. Гостра реакція Франції, яка вважає, що Генеральна Асамблея зламала свій чартер, вмішавшись в її „внутрішні справи", викликала велике збентеження в міжнародному світі. Пригадують, що коли в 1932 році виступила з Ліги Націй Японія, запротестувавши, що резолюція Ліги Націй проти інґеренції Японії в Манджурії, це вмішування в її внутрішні справи, — було початком кінця Ліги. Американські кола переконані, що Франція тільки тимчасово буде абсентуватись і повернеться до ОН, та що особливо французький делеґат Мош братиме далі участь в нарадах Підкомісії ОН для справ роззброєння. Вся ця історія тісно зазублюється з цьогомісячною Женевською конференцією 4 міністрів закордонних справ та заповідженою візитою французького прем'єра до Москви: ця остання відіграла вирішну закулісову ролю в п'ятницевому голосуванні ОН, яке сильно вдарило по престижі Франції, — звертають увагу пресові коментарі.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ВІДКЛИКАВ ВІДВІДИНИ В МОСКВІ

ДЕЛЕҐАТ ФРАНЦІЇ ЗАЛИШИТЬСЯ В РАДІ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Париж. — На засіданні ради міністрів Франції, яке відбулось останньої неділі та на якому прибулий з Ню Йорку міністер закордонних справ Піне звітував про невдачне для Франції голосування в Об'єднаних Націях у справі Альжиру й Марокко, одобрено постанову прем'єра Фора й міністра Піне відкликати делеґацію Франції з Об'єднаних Націй. Крім цього рішено відкликати на неозначений час заповіджений на 14 жовтня ц. р. виїзд прем'єра Фора й міністра закордонних справ Піне до Москви з офіційними відвідинами. Відкликання відвідин Москви прийшло в реакції на голосування СССР і його сателітів проти Франції в Генеральній Асамблеї ОН. Щодо дальших взаємин з Об'єднаними Націями французький уряд не висловився ясно і невідома її дальша участь в численних аґенціях ОН. За часописними інформаціями Франція залишить свого представника в Раді Безпеки, де вона є одним із 5-ох постійних членів із правом „вета" та імовірно в Підкомісії ОН для справ роззброєння, яке виготовляє своє останнє звідомлення для 4-х міністрів закордонних справ; що 27 ц. м. мають стрінутись на новій конференції у Женеві. Зате не підлягає сумніву, що ніхто з французів не буде приявний на тому засіданні чи засіданнях Генеральної Асамблеї, де буде мова про північну Африку й тамошню французьку політику. Французька рада міністрів, скликана на надзвичайне засідання у зв'язку з подіями на терені Об'єднаних Націй, займалася теж новими великими заворушеннями, які настали в Марокко й Альжирі. Вістки з Марокко говорять про цілі бої в околиці міста Фез. Сотні добре озброєних арабських кочівників заатакували кілька французьких військових станиць. В одній із них із 120 французьких вояків залоги 70 згинули або були важко ранені. Є теж мова про десятки вбитих цивільних европейців. Ця нова хвиля партизанської війни вибухла в 24 години після гострого протесту арабської націоналістичної партії проти появи одного реґента, замість устійненої в попередніх переговорах реґенційної ради на місце султана Муляя Арафи. Тому криза в Марокко знову значно загострилась. Водночас уперше великі заворушення вибухли в околиці Орану в Альжирії, де до цього часу завжди був спокій.

Єгипет оскаржує Захід у продаванні зброї Ізраїлеві

Каїро. — Говорення на Заході про зберігання балянсу сил на Близькому Сході — це великий обман — заявив єгипетський прем'єр, покликавшись на якісь англійські і французькі документи, що ніби попали в руки єгипетського уряду й доказують великі достави англійської і американської зброї до Ізраїлю. Промовляючи на церемонії випуску нових старшин на військовій академії в Каїро, прем'єр Нассер заявив, що Єгипет мав досі багато війська, енерґії й відваги, але не мав зброї; тепер же — казав він — Єгипет дістане зброю, яку потребує. Цим натякнув на договір з Чехословаччиною і, мабуть, з Совєтами про постачання цими комуністичними державами зброї Єгиптові в заміну за бавовну. Зворотним пунктом у політиці Єгипту була — казав далі Нассер — ізраїльська атака 28 лютого ц. р.: Єгипет побачив у тій атаці воєнну аґресивність Ізраїлю і власну неприготованість. Ізраїль, мовляв, зацукався в дальшій аґресії тільки після того, як дізнався, що сирійська армія готова заатакувати Ізраїль. Згадані Нассером переловлені документи буцім то доказують, що Ізраїль дістав 97 літаків, в тому числі 20 турбомоторових машин типу „Метеор" й 50 типу „Мустанг", 20 бомбардувальників „Москіто" й 7 транспортних літаків. Крім того Ізраїль ніби то дістав 100 важких танків, 100 важких гармат, 70 польових гармат і багато іншої зброї. Нассер обурювався на американську пресу, яка передбачувала, що Ізраїль може поставити 250,000 добре озброєного війська. Проте Нассер далі твердив, що Єгипет не має аґресивних воєнних замірів. — Тим часом в Каїро перебуває ще американський державний підсекретар для близько-східніх й африканських справ, Джордж Аллен, який відбув уже одну довгу розмову з єгипетським прем'єром і має мати ще одну. Аллен заперечив, наче б він привіз з Вашинґтону будь-який „ультимат" та признав, що Єгипет, як суверенна держава, має право купувати собі зброю, де хоче. — У Лондоні й Парижі відмовились коментувати заяву Нассера про тайні документи, здобуті єгипетською розвідкою.

Найвищий Суд ЗДА почав працювати

Вашинґтон. — 3 жовтня ц. р. Найвищий Суд ЗДА почав працювати після довшого відпочинку, який тривав від 6 червня. Під час того відпочинку до канцелярії цього суду ввійшли численні справи, які треба буде поналагодити. — Між ними є коло 700 апеляцій від нижчих судів. Між цими апеляціями находиться відклик із Каліфорнії, який заперечує леґіслятуру цього стейту ухвалювати закон про примусову контролю тверезости автоводіїв. В цьому відклику твердять, що той закон порушує конституційні права громадян цієї країни. Інша важлива апеляція — це відклик проводу комуністичної партії цієї країни проти зарядження Контрольної Ради для Справ Підривних Дій, щоб комуністична партія зареєструвалась в уряді генерального прокуратора як підривна організація. Контрольна Рада видала це зарядження на основі законів про контролю комуністів із 1950 і 1954 років.

Нащеплені діти на 50 відсотків менше хворіли на поліо

Вашинґтон. — Секретар здоров'я, виховання і добродійности Маріон Б. Фолсом повідомляє, що нащеплені вакциною д-ра Солка діти на 25 до 50 відсотків менше хворіли на дитячий параліч в порівнянні з тими, які не були щеплені. Ця статистика відноситься до шкільних дітей у віці від 5-ох до 9-ох років. Цього року нащеплено 7,000,000 дітей, деякі з них дістали тільки одно щеплення, — хоч до повного забезпечення треба трьох щеплень. Перший пункт програми боротьби проти поліо — нащепити дітей в віці від 5-ти до 9-ти років, і цей пункт буде здійснений до кінця цього року. Третє щеплення повинно відбутися сім місяців після другого, і в багатьох випадках воно зможе відбутися аж в 1956 році. Досі уряд дозволив видати стільки сконтрольованої вакцини, що вона вистачить на нащеплення коло 12,000,000 дітей із тієї групи дітей, яку в першу чергу треба б щепити проти поліо.

Відбулися Загальні Збори ОБУЛІД-у

Ню Йорк. — В суботу дня 1 жовтня відбулися в Ню Йорку в одній із заль Народного Домі річні Загальні Збори Об'єднання Українських Лісників і Деревників (ОБУЛІД), в яких взяло участь 22 членів Товариства. Предсідником зборів був інж. Вінтоняк, секретарював інж. Анатоль Гончарів. Після звіту уступаючої Управи і дискусії обрано нову Управу ОБУЛІД-у в складі: голова — інж. Петро П'ясецький і члени: — надлісн. інж. Григорій Маслівець, інж. Роман Яремович, інж. Анатоль Гончарів, лісн. Лев Пришляк. До Контрольної Комісії обрані: проф. Павло Нікішин, інж. Євген Ґашинський та інж. Анатоль Гудовський. На Зборах вирішено відсвяткувати ювілей десятиріччя існування ОБУЛІД-у і головою ювілейного комітету обрано інж. Богдана Лучаковського. У товариській зустрічі, що відбулася після Зборів, взяли участь теж і запрошені гості. Промовляли: новообраний голова ОБУЛІД-у Петро П'ясецький, ред. Роман Купчинський, від редакції „Свободи" ред. Богдан Кравців та інші.

Відкрито виставку образів М. Бутовича

Ню Йорк. — В одній із заль Українського Народного Дому в Ню Йорку відкрито в суботу 30 жовтня ц. р. виставу образів чільного артиста - маляра, Миколи Бутовича. Виставка охоплює коло 25-річний період творчости артиста, дармащо не представляє її, очевидно, повністю, тому, що більшість творів з-передвоєнного часу затратилась, або залишилась невідомо де. Всіх експонатів коло 120, більше-менше наполовину ґрафіки й образів. Представлена різна техніка, від шкіців вуглем і ґрафік тушем до акварель і оліїв. Частина виставлених експонатів — із приватних збірок, але більшість — власність мистця, виставлена на продаж. На відкритті вистави мистець з своєю дружиною гостили гостей скромною закускою і тільки цим відзначено відкриття, бо мистець не бажав собі ніяких промов ані доповіді про його творчість. В першому дні відвідало виставку коло 60 осіб, між ними през. д-р Ст. Витвицький, ген. О. Загродський і багато інших чільних громадян нюйоркської громади.

По 13 днях перебування на кораблі Перон приїхав літаком до Параґваю

Анунсіон. — В неділю дня 2 жовтня прибув літаком до параґвайської столиці колишній диктатор Арґентини Хуан Перон. Літак, що ним летів колишній диктатор, був ескортований двома воєнними арґентинськими літаками. Супроводили Перона параґвайський амбасадор до Арґентини Хуан Хавез та один з військових прибічників кол. диктатора. На летовищі зустрічали Перона тільки представники правління летовища. Під час приїзду не було нікого з членів параґвайського уряду. Представників преси не допущено. З летовища Перон від'їхав до палати одного з своїх приятелів. Перебуватиме Перон в Асунсіон здається недовго і виїде кораблем до Еспанії або Швайцарії. При від'їзді Перона з корабля „Параґвай" був присутній міністер закордонних справ нового арґентинського уряду д-р Амадео. Водночас повідомляють з Буенос Айрес, що арґентинська поліція взяла під спеціяльний догляд Неліду Рівас, 16-літню приятельку Перона, з якою він познайомився кілька років тому в одному із середньошкільних клюбів. В неї знайдено низку компромітуючих Перона листів і матеріялів.

Англія пропонує Совєтам ґарантію безпеки

Об'єднані Нації. — Совєти, після досвіду з німецьким імперіялізмом, справедливо можуть лякатися нової небезпеки для своєї території, тому Англія разом з своїми західніми союзниками готова дати Совєтам всяку ґарантію безпеки у зв'язку з об'єднанням Німеччини. Англія готова теж взяти під увагу всякі „додатки і зміни", які запропонується їй до проєкту такого пакту безпеки. Таке заявив на Генеральній Асамблеї ОН англійський міністер закордонних справ МекМіллан в минулу п'ятницю. Він стверджував теж поправу міжнародної ситуації, вказавши на низку конкретних справ, як ось полагоду конфлікту за нафту в Ірані, за Трієст, за Суезький канал, за американських летунів, ув'язнених в Комуністичному Китаї. Згадав теж про закінчення війни в Кореї і в Індо-Китаї. Справу Кипру представляв, як маловажну й „не таку небезпечну та трудну, як багато інших справ, що їх поладнано задовільно." В справі роззброєння звернув увагу, що на Женевській конференції атомових учених показалося, що багато подробиць, що ніби були великою тайною, були вже давно відомі ученим у різних державах. МекМіллан оптимістично висловився про можливості Женевської конференції 4-х міністрів закордонних справ, яка розпічнеться 27-го ц. м.

● Італійський амбасадор в ЗДА Маналіо Брозіо передав від італійського уряду 20,000 долярів на жертви повені, яка була в східніх стейтах цієї країни.

● 12,500 французів померли в минулому році наслідком надмірного вживання алькогольних напоїв. 4,106 осіб померли безпосередньо від алькоголізму, а решта — від недуг печінки й інших, спричинених алькоголізмом.

● Уперше після другої світової війни прибули до Ню Йорку два японські воєнні кораблі „Асаґі" і „Ґатсуґі", які недавно ЗДА передали Японії.

„Марія" У. Самчука по-французьки

У Парижі, у видавництві „Ле Саблє", у перекладі Лідії Шульгин і пані Русан, з передмовою видавця п. Аркоса, вийшла французькою мовою „Марія" Уласа Самчука. „Марія", що мала вже три наклади українською мовою загальним числом 24,000 тиражу, 1943 року була видана також німецькою мовою у В-ві „Гогенштавфен ферляґ" у Штутґарті у перекладі п. Кюцнера, але була розбомблена разом з видавництвом воєнними літаками. Тепер готується її англійське видання.

В АМЕРИЦІ

● Часописи пишуть, що найприємніший день для президента Айзенгавера під час цьогорічного його відпочинку був тоді, коли він разом із своїм внуком Дейвідом гуляв у Скелястих горах. Президент подивляв велике зацікавлення Дейвіда моделем літака, якого він дістав на летовищі в Денвері, і з яким ніколи не розставався. Виходячи того дня з кімнати, Дейвід хотів узяти з собою цей модель. Президент сказав, що він сам заопікується моделем, але Дейвід йому не повірив і вибіг разом із літаком.

● В місцевості Ествю, Н. Й., 46-річна Ен Давлінґ захворіла на поліо. Разом з нею захворіли на цю саму недугу і її чотири сини: 11-річний Роберт, 12-річний Браєн, 14-річний Родерік і 16-річний Пітер. Всі вони лежать в шпиталі. Пані Давлінґ є вдовою.

● Продуцент шпитальних ліжок в Шикаґо, Колін Кемпбелл МекКлейн, подарував президентові Айзенгаверові нової конструкції ліжко, яке можна підвищувати і знижувати в такий спосіб, щоб пацієнт досягав ногами підлоги, коли встає з ліжка. Звичайні шпитальні ліжка є вищі. Президент користатиме з цього ліжка аж тоді, коли зможе вставати, тобто десь коло 7-го жовтня.

● Щоденник „Шикаґо Дейлі Нюз" запропонував, щоб американці з нагоди 65-роковин з дня народження Айзенгавера висилали свої побажання президентові, долучаючи до них грошові пожертви на Фонд боротьби проти серцевих недуг. Одначе, Білий Дім в Денвері не погодився, щоб пожертви на цю ціль в'язувати з недугою президента.

Приїзд нових іміґрантів

Ню Йорк. — Заходом Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, дня 26 вересня ц. р., прибули до Ню Йорку кораблем „Дженерал Ленґфітт" такі нові іміґранти:

Березяк Стефан, Анна, Володимир, Ольга; Дамчук Йосиф, Пелагія, Галина, Олександра; Фтомин Микола, Марія, Ірена, Ольга, Стефан; — Гринишин Іван, Анна; Ярошенко Василь; Яворський Антін, Анна, Любомир; Кардаш Іван; Коперник Петро, Ніна, Володимир, Микола; — Котенко Олекса, Ерна, Світлана; Кручак Агафія; Макарушка Лідія; Мельнишин Іван; Пекліч Іван; Ріопка Семен, Павлина, Франк; Роговач Теодор, Марія, Орися; — Шелякина Татяна, Любов; — Ступар Теодор, Софія, Станислава; Сич Михайло, Марія, Урсула; Сивенький Йосиф, Евгенія, Йосиф мол., Олег, Роман; Туркало Софія; Верещак Юрій, Аполіна, Ярослав; Вощак Дмитро, Катерина, Катерина мол.; Зачко Осип; — Крицуляк Дмитро, Марія, Анна, Богдан.

Дня 27 вересня ц. р. кораблем „Юнайтед Стейтс" прибув Домащук Степан, Анастазія, Богдан.

В СВІТІ

● Тіто настоює, щоб ЗДА дозволили Юґославії продукувати у себе турбомоторові літаки американських типів. При цьому він покликається на факт, що Москва запропонувала Юґославії влаштувати на її території фабрику турбомоторових літаків совєтського типу МІҐ. Він відкинув цю пропозицію, побоюючись реакції Заходу. Ця справа є одною з предметів розмов поміж Тітом і державним підсекретарем Морфі, що перебуває тепер в Юґославії.

● Совєти плянують збудувати величезну греблю впоперек Берінґової протоки, яка ділить Аляску від Сибіру й сполучає Льодовий і Тихий океани. Ця гребля мала б 55 миль довжини і перекидала маси теплих вод Тихого океану в обшир замерзлої Арктики. Совєтський учений Маркін твердить, що наслідком такого процесу північні частини Азії, Америки й Европи матимуть „поміркований клімат". Сотні могутніх помп цієї греблі урухомлювала б енерґія ґіґантської атомової стації.

● Тайфун „Луїза" налетів на малий острівець Іво Іма на Тихому океані, що був тереном завзятої битви під час останньої війни. При цьому ніяких жертв у людях не було, але й не залишилось ні одного цілого будинку. З 500 стаціонованих на острівці летунів мало хто вийшов з того без будь-яких ушкоджень. Вітер віяв із силою 90-113 миль на годину.

● Томмі Вуд, 24-літній вояк армії ЗДА у Німеччині, походженням із стейту Теннессі, стане перед воєнним судом за дезерцію і співпрацю з „людьми, що задумують насильно скинути американську владу". Вуд зник був з 6-го піхотного полку в Західньому Берліні 1 березня 1954 року і появився щойно 20 липня 1955 р., виданий большевиками.

● Східньо-німецький „парлямент" вніс в свою „конституцію" зміну, згідно з якою дозволяється творити реґулярну армію. Комуно-німецький уряд, діставши від Москви „суверенність", рішив перетворити дотеперішні „поліційні частини" в реґулярну армію, якою вони насправді завжди були, і ту армію розбудувати.

● Папа Пій XII, вислав з своєї літньої резиденції у Кастель Ґандольфо депешу до президента Айзенгавера з висловами співчуття і бажаннями найшвидшого видужання — одну з найдовших і найсердечніших, що їх дістав Президент у зв'язку з своєю недугою. Папа підкреслює в своїй депеші заслуги Президента для світового миру й потребу дальшої праці Президента у цьому ділі.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ДУХ ЖЕНЕВИ" ПЕРЕД ПРОБОЮ

„Дух Женеви", себто атмосфера „мирного співіснування" між комуно-диктаторською Москвою і демократичним Заходом, яку заініційовано на липневій конференції голів урядів чотирьох великодержав у Женеві, перейде свою першу реальну пробу таки в тій же Женеві на конференції міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, що має початися 27-го жовтня. Наперед можна висловити поважні сумніви, чи цей „дух" виправдається.

Як заповідається ця чергова конференція, цим разом уже дещо менше „великих" у Женеві? Натяки на це подибуємо в промові французького міністра закордонних справ Антуана Піне на сесії Генеральної Асамблеї ОН минулого четверга. Передусім стверджується, що на цій черговій зустрічі західні представники виступатимуть у всіх справах більш однозгідно, ніж будь-коли досі. Всі проблеми, які будуть видвигнені на цій конференції, узгіднені й устійнені західніми урядами до подробиць.

Центральною проблемою на цій конференції, виходило б, буде Німеччина. Західне становище в тій справі коротко таке: Німеччина повинна бути об'єднана. Признаючи слушність деяким совєтським побоюванням, щоб в об'єднаній Німеччині не відродився мілітарно-імперіялістичний дух, Захід готов розглянути совєтську вимогу, щоб це об'єднання наступило в рямках відповідної европейської системи безпеки. Західня концепція об'єднання Німеччини зводиться до приєднання опанованої Совєтами та їх німецькими комуністичними манекенами східньої зони до державно оформленої вже західньої Німецької Федеративної Республіки. Західні держави в жадному разі не думають визнавати чи йти на будь-які компроміси у визнанні маріонеткового комуністичного уряду східньої т. зв. — Німецької Народної Республіки, чи у визнанні цієї „республіки" за державний твір. Очевидно, що після об'єднання Німеччини там має відбутися демократичне встановлення відповідного режиму й уряду. Крім того, Захід наперед заявляє, що він в жадному разі не апробує теперішніх східніх кордонів Німеччини, і що ці кордони, згідно з рішенням Потсдамської конференції, мають бути остаточно встановлені щойно на майбутній загальній мировій конференції.

Совєтське становище до цих проблем має бути першою реальною пробою „духа Женеви".

НЕХТУВАНІ ТРАДИЦІЇ

Це вже така людська вдача, що любить іти по лінії найменшого опору, себто приймати те, що легке, менше зважаючи на те, що добре й корисне. Таке буває і з нашими традиціями. Плекання традицій — це велика і шляхетна справа. Очевидно, мова про добрі і корисні традиції. Зберігання їх, розвиток і доповнювання новими вартостями — це передумова прогресу.

Але не завжди так буває у нас. Звичайно, не можна сказати, щоб ми цілком нехтували нашими традиціями. Ми, наприклад, традиційно „чубимось", коли треба й не треба і чи є за що, чи ні, ми традиційно виголошуємо довгі промови і традиційно нарікаємо на наших „воріженьків", що не дають нам жити на світі і що не хочуть згинути, „як роса на сонці", від самого тільки нашого співу. І багато подібних наших традицій ми зберігаємо, як дорогоцінні клейноди, в нашому суспільному житті, бо це — нічого не коштує і не вимагає жадного зусилля.

Тим часом добрі й корисні традиції у нас щораз частіше забуваються і зникають. Назвімо тільки одну з них. Ми зберігаємо шляхетну традицію влаштовування всіляких ювілеїв. Відзначаємо вже не тільки круглі дати, як 25 чи 50-річчя, але розвиваємо цю традицію до святкувань і відзначень майже кожного чергового року в житті організацій чи осіб. Ювілеї відзначала наша спільнота і в минулому. Але хто завдасть собі труду і перегляне річники „Свободи" з минулих років, той навряд чи знайде бодай одну згадку про будь-який ювілей, щоб рівночасно не було згадки, що з його нагоди зложено чи зібрано таку й таку суму на добрі народні цілі. Сьогодні ми з великим завзяттям зберігаємо і продовжуємо традицію ювілеїв, але від неї цілком відкинули ще кращу і ще шляхетнішу традицію відзначування цих ювілеїв пожертвами на добрі цілі. Тепер на наших ювілеях столи вгинаються від смачних страв, повітря дрижить від патріотичних промов — але на тому й кінець: ані цента на будь-яку народну, культурну чи харитативну ціль.

Суспільність нехтує добрими традиціями. Але від них не думає відступати „Свобода". І тепер та й в майбутньому придержуватиметься вона традиційної засади: не друкуватиме жадних вісток про ювілеї, срібні й золоті весілля тощо, якщо з цієї нагоди не будуть переведені збірки на народні цілі.

ТОРТУРОВИЙ ВИШКІЛ

Заголовок цієї статті звучить диковинно, бо такого вишколу не було ще в історії збройних сил від початку світу. Насправді, може й тепер це не зовсім правильне окреслення того вишколу, що його переходять деякі частини американської армії, особливо ж летуни. Але вони таки переходять такий „курс", який має усвідомити їх, що чекає на них в тому разі, коли попадуться у комуністичний полон. Він має також скріпити їх видержливість супроти тортур, що їм піддають комуністи воєннополонених, і навчити їх, як по змозі найкраще протиставитись тим тортурам, напружуючи всі свої фізичні й моральні сили. Такий „курс" народився у реакції на ту нечувану й невидану практику, що її заденонстрували модерні гуни, виховані на догмах комуністичних доктринерів.

Коли появились перші глухі вістки про те, що вояки американської армії начебто дійсно переходять „вишкільні тортури" — серед батьківських кіл знявся крик, а командування збройними силами буцімто дістало чимало запитів і протестів. Щоб спаралізувати „татарські вісті" і водночас пояснити, в чому річ, — три високі старшини летунства зустрілися з представниками журналу „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт" і дали вичерпні інформації на всі питання. Текст цієї пресової конференції з кількома прецікавими світлинами появився на повних 5 сторінках того журналу. Всі ті три старшини — пілоти з великим досвідом у другій світовій і корейській війнах, а два з них були самі воєнними полоненими. Широкі й детальні пояснення, що їх вони дали, ішли по лінії заяви секретаря летунства, Доналда Кворлеса, яку він склав у телевізійній програмі: „Ми не хочемо підготовляти летунів із летунської бази у Стід (Невада) до життя в характері воєннополонених. Ми стараємося навчити їх, в міру свого вміння, як оминути полону і як втекти з нього, коли вже хтось дістанеться в полон. І далі, як поводитись в полоні і зберегтися, не так у власному інтересі, як в інтересі нації та всіх тих вояків, що далі воюють на бойовому фронті."

Увесь той вишкільний курс поділений на три фази: як „пережити", коли літак, внаслідок технічного пошкодження, чи збитий протилетунським вогнем, впаде на терен, зайнятий ворогом; як „викрутитись", себто не дати себе схопити в полон, і продертись крізь ворожі ряди назад до своїх військ, або втекти з полону, коли до нього вже таки попадеться — і, врешті, як „перетерпіти" ворожий полон з його допитами.

У першій стадії вишколу кладеться найбільшу вагу на те, щоб летун вмів якнайбільше користи витягнути з невеличкого виряду, який завжди має при собі. Такий курс „як пережити" час, опинившись на землі без своєї машини, переводиться в американських залогах у Німеччині й Японії, та на летунській базі в Неваді. Триває він коло двох тижнів і бере в ньому участь 300-400 вояків, отже за короткий час переходить його коло 30,000 вояків. На ті два тижні складається шестиденне теоретичне навчання в клясі і восьмиденні вправи, як максимально використати свій врятований виряд і з найбільшим успіхом видертись з „ворожої" території. Життя в полоні і те, що чекає там на полоненого — це окремий вишкіл. При цьому користуються світлинами, фільмами та демонструванням деяких комуністичних метод, стосованих до полонених. І тут, власне, є той пункт, який викликав протести, начебто вояків піддають тортурам.

Авторитетні військові чинники рішуче заперечують цьому. Вся прикрість для вишколюваних полягає в тому, що на них, як на живому об'єкті, показують, як з полоненими поводяться комуністи. Але коли мова йде про тортури, то зазнають їх на собі тільки добровільці, які з цікавости хочуть перевірити їх на своїй шкірі: таких добровільців є завжди багато, тим паче, що вояки, які вже зазнали на собі такого досвіду, заявляють, що готові вдруге піддатися таким експериментам. Сюди належить, напр., стояння в будці, такій вузькій і низькій, що стояти в ній можна тільки з сильно похиленою головою і з зігненими колінами, опертими на рапаву стінку, при чому підлога сильно похила й покрита гострими камінчиками. Є також випробування в „труні" з гострим камінним дном, є відповідне прив'язування до стовпа. Старшини рішуче заперечують, начебто хтось із вояків мусів терпіти в такій позі дві-три години. Це триває щонайвище 10 до 15 хвилин. Вишкіл кладе, мовляв, взагалі менший натиск на спроможність видержувати фізичні тортури, як моральні. Найбільший натиск кладеться на поведінку „полоненого" під час усних допитів. Його „допитують" по 40 хвилин. Допитувачі вживають прерізних, вживаних комуністами, „трюків", щоб видістати від „полоненого" якнайбільше потрібних відомостей. Вояк має навчитися, як відгадувати ворожу інтенцію, як розуміти запити, ставлені йому, і як відповідати та взагалі найкраще поводитись. Це — курс сприту й діялектичної зручности. Тому старшини звертають велику увагу на психологію вояка. Правда, вони не затаюють, що такий курс не завжди дає позитивні висліди: вояки, які „дістались в полон", під час „ворожих" допитів, іноді бентежаться до такої міри, що забувають вивчене в теоретичних лекціях і говорять більше, як повинні б говорити...

Військові чинники енергійно протиставились крикові, що вояків буцімто тортурують під час вишколу. Вони заявляють, що плян вишкільних курсів укладено в найбільших подробицях після довгих і дбайливих приготувань. Самі „курсанти", себто вояки-летуни, мають право критикувати те, що, на їх думку, неправильне, і піддавати суґестії, як такий вишкіл поліпшити. Всі ж без винятку вояки вдоволені після закінчення таких курсів, бо вважають, що вони таки дещо підготовлені на той нещасливий випадок, коли б дісталися в руки жорстокого й безжалісного ворога. Загальна мораль вояків, які перейшли такі курси — вища. Вони дивляться з більшою пошаною на свій виряд, який може врятувати їм життя, — вони прив'язують більше значення до свого розуму, що має допомогти їм вирятуватись з нещастя, і вони ще глибше переконані, що піддатися на фронті комуністам, це не тільки ганьба, але наражения себе на такі страшні моральні й фізичні переживання, супроти яких рає є бойовий фронт.

Юрій Таркович

ПРО ВОРКУТУ, УКРАЇНЦІВ, РОСІЯН І АМНЕСТІЮ

(Інтерв'ю з д-ром Шольмером)

Недавно ми писали про нашу розмову з німецьким лікарем д-ром Йозефом Шольмером, який пробув чотири роки в совєтському концентраційному таборі на Воркуті і щойно в 1954 році вернувся до Західньої Німеччини. Шольмер написав книгу німецькою мовою „Мертві повертаються", яка мала небувалий успіх в Західній Німеччині і була перекладена на англійську мову під заголовком „Воркута". Кожному українцеві радимо цю книгу обов'язково прочитати. В своїй книзі д-р Шольмер надзвичайно цікаво й докладно описує загальні умовини життя в цьому таборі на далекій і холодній півночі, описує своє співжиття з українцями, і надзвичайно прихильно, правдиво і з великим зрозумінням висловлюється про змагання українців до повної самостійности. Цю книжку можна б також уживати як подарунок для американських приятелів української справи чи взагалі для тих, що цікавляться проблемами Совєтського Союзу.

Вже вдруге ми цими днями мали змогу зустрітися з д-ром Шольмером. Зупинився він в столиці Баварії, Мюнхені, в дорозі з Відня до Північної Німеччини, де постійно перебуває. В столиці Австрії побував д-р Шольмер спеціяльно для того, щоб відшукати своїх колишніх товаришів недолі з Воркути, з яких деякі щойно минулого місяця вернулися із Совєтського Союзу на основі амнестії для всіх австрійських громадян, що були ув'язненими чи затриманими в СССР. Більшість з них всюди в Совєтах зустрічалися з українцями із усіх частин нашої батьківщини. Це і дало причину до нашого інтерв'ю з д-ром Шольмером. Ось запити і відповіді:

— Що говорять, пане докторе, найновіші поворотці з Воркути про теперішній стан в цьому концентраційному таборі і про положення українців?

— З поворотцями я говорив на цю тему у Відні. Всі вони одностайно потверджують, що вже від квітня 1954 року майже масово звільняють з Воркути й інших таборів десятки тисяч в'язнів, у тому числі дуже багато українців. За деякими підрахунками, від квітня 1954 до травня 1955 року звільнено 50-60% усіх в'язнів. Очевидно, тільки частина із звільнених може вернутися на свою батьківщину, наприклад, на Україну. Більшість з них і далі лишиться на Воркуті, Колимі чи десь інде в Сибіру, тільки з тою різницею, що бувші в'язні переходять на статус „вільнонайманих робітників". Ця категорія живе в трохи кращих умовинах, за роботу їм платять, і вони можуть рухатися в околицях місця перебування, але не мають права виїжджати поза околиці. „Вільнонаймані" живуть у бараках, але без охорони МВД. Платять їм місячно по 250-300 рублів (вовняне чоловіче убрання коштує 1.700-2.000 рублів, кілограм масла — 26 рублів, кілограм картоплі, наприклад, на Воркуті — 3 рублі).

— Що ж, на Вашу думку, є причиною цих совєтських потягнень? Чи може зміниться совєтська політика поліційного терору?

— Звільнювання в'язнів не означає ніякої засадничої зміни нелюдської совєтської політики у відношенні до людини. Зовсім ні. До цього Совєти були змушені обставинами. Після відомого страйку в'язнів на Воркуті і в інших совєтських концентраційних таборах вліті 1953 року, в'язні стали самопевними, здобули досвід у поборюванні МВД і приготовляли ще більші страйки у всіх таборах. Про це довідалося МВД, і Кремль злякався. Москва побоялася, що страйки в'язнів можуть поширитися на весь Совєтський Союз, що почнуть страйкувати також і відносно вільні робітники. Кремль не міг до цього допустити, і тільки з цієї причини почали звільняти в'язнів. До цього долучилося ще й те, що в'язні в таборах зовсім не хотіли працювати і всіляко саботували зарядження адміністрації таборів, а адміністрація і навіть місцеві відділи МВД просто боялися виступати проти них.

— Як трималися і тримаються українські в'язні на Воркуті?

— Українці і литовці, яких там найбільше (самих українців майже 50% усіх в'язнів — росіян відносно дуже мало) — ці дві групи найкраще зорганізовані. Між українцями практично немає зрадників, вони за всяких умов затримують національну гідність, і нема між ними релігійних чи політичних непорозумінь.

Потім ми перейшли до сучасної ситуації на Україні. Д-р Шольмер надзвичайно добре поінформований про теперішні прагнення всіх верств українського народу на батьківщині — бож багато австрійців, з якими він недавно зустрічався у Відні, ще цього літа жили з українцями в одних таборах, а деякі з них побували й на Україні.

— За що саме, на Вашу думку, тепер, скажімо в 1955 році, борються український селянин, інтеліґент та робітник? Це питання дуже цікавить українську еміґрацію.

— Всі верстви українського народу борються, сказати б, на два фронти: за національне і соціяльне визволення. Під національним визволенням українці в Україні розуміють повну національно-державну незалежність. Під соціяльним оглядом ваші брати в Україні розуміють, в першу чергу, негайну ліквідацію колгоспів і розподіл землі між селянами. Фабрики і великі заводи та підприємства повинні бути передані робітничим корпораціям з участю в них української держави. В приватні руки треба передати малі й середні підприємства, крамниці, майстерні тощо. Тепер, як відомо, навіть продавці содової води чи морозива є державними службовцями.

Наш гість втомлений від довгого подорожування і різних промов та інтерв'ю. Але ми, перепрошуючи, ставимо ще одне питання:

— Що думають росіяни в СССР про самостійність України в майбутньому?

— Там, у Совєтському Союзі — за вийнятком російської імперіялістичної верхівки — немає двох думок щодо цього питання. Росіяни про це доволі одверто говорять: Якщо українці чи якийсь інший нарід хочуть бути самостійними, то Бог з ними — хай собі будуть самостійними.

Д-р Шольмер далі додає:

— Тільки на еміґрації певні російські групи чомусь дискутують на ці теми, — росіяни в СССР вже давно примирилися з фактом самостійної української держави, яка постане по розвалі Совєтського Союзу.

Дякуємо нашому шановному гостеві, і бажаємо росіянам на еміґрації, щоб вони, врешті, зрозуміли дух часу.

Євген Онацький

ПЕРЕМОЖНА РЕВОЛЮЦІЯ

Антипероністична революція в Арґентіні перемогла. І то перемогла не тільки силою зброї, але й морально. Щоб переконатися в цьому, треба було бачити, як ентузіястично зустрічав Буенос Айрес переможного провідника антипероністичної революції — ген. Едварда Льонарді. Ентузіязм був дійсно щирий, невимушений. Народний натовп, що поспішав йому назустріч, що намагався його побачити, що намагався засвідчити йому і представникам його війська свою пошану і відданість, перевищував своєю кількістю всі досі бачені тут натовпи, далеко не вміщуючись у величезні розміри площі Мажо та довколишніх вулиць.

До того ж цей натовп збирався не організовано, не цілими, навмисне десь сформованими колонами із заздалегідь виготовленими транспарентами й гаслами, — ні, кожний ішов за власною спонукою, з власної ініціятиви.

— Ми йдемо, — як вигукувала одна група тих людей, проходячи під нашими вікнами, — без наказу!

Щоб переконатися в тому, що перемогла революція не тільки зброєю, але й морально, треба побачити ті буенос-айреські часописи, що ще кілька днів тому були пероністичними, а сьогодні вже великими літерами на всю сторінку виписують:

„Вся республіка співає гимн свободи".

Виписують так нікпм не примушувані, бо в Буенос Айресі панує тепер уже повна свобода преси, і кожний має можливість писати так і те, що і як думає і почуває.

Не зважаючи на стан облоги, що ще триває, не зважаючи на „поліційну годину", що ще зобов'язує від години 20-ої до 6-ої сидіти вдома, або в усякому разі не ходити по вулиці інакше, як тільки поодинці, або в крайньому випадку — вдвійку, Буенос Айрес співає гимн свободи. Співає радо, бо останніми часами починав був задихатися, — атмосфера зробилася така важка, що щось ніби весь час тримало за горло, і людина весь час мусіла озиратися на власні кроки...

А проте, було б неправдою, коли б ми захотіли запевнити, що ці почування поділяє все буенос-айреське, а тим більше все арґентинське населення.

Ні, подекуди ви можете зустріти темні, похмурі обличчя, злісні, люті очі, і що далі від центру міста, то більше ви їх зустрічаєте. По деяких передмістях Буенос Айресу, в день в'їзду ген. Льонарді до арґентинської столиці, ви не побачили б ані одного прапора на хатах, чи у вікнах, як то могли б побачити по всіх-усюдах в центрі міста. А подекуди, як на Авеянеді, чи в Герлі, купи розлючених людей, часто навіть жінок, нападали на омнібуси та „колективи" (маленькі омнібуси) і здирали з них національні прапорці, а подекуди й били вікна... Це була реакція тої найнижчої кляси, найбіднішої кляси населення, що на неї спирався в своїй демагоґії недавній президент Перон, — вона боїться, що до влади, з упадком Перона, має прийти „оліґархія", яка позбавить їх заробітків і зробить їх, як колись, безправними гелотами, що не матимуть більше можливости представляти на площі Мажо — „голос народу", який, мовляв Перон, вирішував усі справи республіки.

Не можна заперечити, що Перон і перонізм в галузі суспільного законодавства зробили дещо корисного і необхідного. Сам ген. Льонарді заявив, що в ділянці здобутків робітничої кляси нова революція не зробить ані кроку назад. Мало того, намагатиметься піти ще далі вперед.

Але люди не вірять словам, бо надто перейняті отією попередньою пропаґандою, отим нацьковуванням на „оліґархію", під якою розумілося все, що не погоджувалося з диктатурою Перона. Як для московських большевиків кожний антибольшевик, чи антикомуніст, включно з Труманом перше, і Айзенгавером

(Закінчення на стор. 3-ій)

ОСІНЬ

Із мечем завітав. На порозі
Поклонився. Ввійшов і сів...
Я по-своєму вітер і осінь
По-юнацькому зрозумів:

— Хай шумить і кошлатиться [пуща,
Хай торішнє з листочками [мре!

Це живе,
молоде,
невмируще —

Одрубало
зогниле,
старе!

ОЛЕКСА ВЛИЗЬКО

Ольга Мак

КОЛИ СКРИПІЛИ ВОЗИКИ...

(До десятих роковин призабутих подій)

(8)

Минув, приблизно, тиждень. І от одного гарного дня наші приязні „чоловіки" прибігають веселі і повідомляють, що вони нарешті таки їдуть додому. Прийшло розпорядження — всім чоловікам зібрати речі і йти пішки до найближчої залізничої станції, звідки їде поїзд до Франції.

— Як?! А ми?..

Французи безпорадно розводять руками: на жаль, вони не можуть більше для нас нічого зробити і не мають права брати нас з собою. Ми мусимо лишатися.

Здається, що коли б нас покидали справжні чоловіки, то й тоді це не викликало б більших емоцій. Страх перед майбутнім, жаль за себе й за дітей і заздрість до поворотців зіллялися в одне гнітуче почуття розпучливого болю. Їдуть. Лишають нас, самотніх і беззахисних. Їхня радість від сподівання скорої зустрічі зріднею і з батьківщиною така велика, що вони зовсім не думають про те, що станеться з гуртком чужих їм жінок і дітей, яких вони з милосердя два тижні визнавали перед всякими комісіями за своїх. Але тепер, коли вже стелиться рівна дорога додому, — що мають робити? Починати спеціяльні старання перед большевиками за нас? Відмовлятися від повороту задля жінок, які ніколи не були й не будуть їхніми жінками, і для чужих дітей? Смішно!

Та ми й не просимо їх нічого такого. Яким правом? Спасибі й за те, що протягом двох тижнів показали нам трохи доброї волі й щирого серця, що стали нам обороною і підпорою на відрізку нашого скитальчого шляху. Ні, ми не мали ніяких претенсій, чи жалю до тих молодих французів.

А все ж...

Як вони можуть бути такими веселими? Чи вони не знають, яка доля чекає на нас тут після їхнього відходу? Чи не здають собі справи, що залишають нас на щось далеко гірше від смерти?

Крізь рясні сльози дивимося на веселу метушню в таборі, на приготування в дорогу, і серця наші краються ще від одного почуття — почуття заздрости. Французи, італійці, бельгійці, голляндці — всі поспішають до рідної землі Там на них чекає радість і праця для своєї батьківщини. А ми? Чому ми, замість поспішати до рідних гнізд, тікаємо від них, як від зачумлених місць, на непривітну чужину? Чи ми злочинці? Чи не любимо, як інші, Рідної Землі? Чи ми зрадники, відступники? Ні! Якраз навпаки: тому, що не хочемо приєднуватись до злочинного ворога, який розпинає нашу Батьківщину, тому, що любимо її і хочемо волі для неї, тому, що не можемо, не бажаємо зректися прав свого народу — тому ми „вороги", тому мусимо тікати від неї. Чи не знущання долі?..

Французи врешті прощаються, збирають свої убогі пожитки і вимаршовують з села. З ними відходить і большевицька адміністрація, а ми лишаємося самі. Цілком самотні в порожньому селі.

Вечоріє.

Нам здається, що довколишній ліс витріщився на нас таємничими очима, налитими виразом обіцянки чогось страшного і незнаного. Довгі чорні тіні поволі підступають вперед, ніби збираються нас задушити своїми хижими котячими лапами. І крім нашого маленького товариства — ніде ні лялечки, ні живої душі! Пустка. Тривожна і тиха пустка, яка щохвилини може принести драматичні несподіванки: ґвалти, масакру, смерть і поворот на „родіну".

Ходимо, як божевільні, боячись навіть уголос говорити, хоч нам усім хочеться не кричати, ні, а вити дикими вовчими голосами.

Боже, куди Ти нас привів?! За що лишив нас без свого милосердя?! Чим ми так завинили перед Тобою?!

До мене підходить пані Марійка, міцно обіймає і притулює свою голову до моїх грудей.

— Дарцю, — ридає вона, — не кидайте мене, благаю вас!..

— Чому ж я маю вас кидати, Марійко? — відповідаю їй крізь плач. — Адже бачите, що я нікуди не їду...

— Я себе так погано почуваю, — ридає Марійка. — Маю болі... Мені здається, що я пороню... О, Дарцю, не кидайте мене!.. Обіцяйте мені, що не покинете!..

Вона була наївна у своїй розчулености й вірі в мене. Як я могла її лишати, чи не лишати, коли ми всі були залишені на ласку й неласку долі? Що я їй могла обіцяти, коли сама не знала, що може зі мною трапитися за годину?..

Однак, розумію, що цій жінці дуже тяжко, що її стан вимагає особливої уважливости, ніжности й опіки. А тому кажу:

— Заспокойтеся, Марійко. Обіцяю вам, що не залишу вас. Що буде мені, те буде й вам. Я вас не покину.

— Обіцяєте, що візьмете мене всюди, куди б ви не пішли?

— Обіцяю, Марійко!

— Обіцяєте, що не втечете від мене?

— Обіцяю.

— Присягніть же мені, Дарцю!

— Але ж Марійко...

— Ні, ні! Присягніть мені! Присягніть!!!

Вона стискає мої руки і зазирає мені в очі з такою мольбою, ніби й справді від присяги залежить справа її рятунку. Цей настрій електризує і мене і приводить у стан якоїсь екзальтації.

— Присягаю вам, Марійко! — кажу урочисто.

Після того ми кидаємося одна одній в обійми і плачемо з глибокого зворушення ще більше.

Коли вже зовсім звечоріло, здалека почувся гуркіт авт, що наближалися дорогою до нашого села. Наш переляк досягає таких меж, що ми готові сховатися під землю, а серця наші тріскають від бурхливого пульсування крови. Боже, що робити? Куди тікати? Де сховатися?

Збиваємося всі купою в куті хати, притискаємо до себе дітей і трясемося в лихоманці жаху.

Автомашини, як чути по звуку, тяжкі. Їх багато, а метою їхньої подорожі є саме це опустіле село, бо ось перед ним вони зупиняються. Спочатку чути вигуки в московській мові, і наші віддихи при її звуках перетинаються зовсім. Але зараз же ті окремі вигуки покриваються густою лавою італійської мови, і нам трохи відлягає від серця.

Порожнє село скипає гамором розмов та метушнею, і незабаром до нашої кімнати входить кілька чоловіків і одна жінка.

— Хто тут є? — питає жінка чистою німецькою мовою і дивиться на нас здивовано.

Ми відповідаємо плутано, невиразно й дуже обережно, бо ж не знаємо, з ким говоримо. Та незабаром переконуємося, що наші страхи безпідставні. Ця жінка — фройляйн Едді — також утікачка. Вона пристала до частини італійських полонених, які билися по боці Німеччини і тепер мають вертатися до Італії. Історія Едді трохи романтична, хоч і має в собі прикре забарвлення. Вона — донька бурґоміста з західньої Німеччини. Кінець війни застав її у кревних в Берліні. Коли тікала пішки назад до батьків, трапилася з нею звичайна „подорожня" пригода. На щастя, наскочило на цю пригоду троє італійських вояків, які їхали з табору полонених до села добувати харчів. Ґвалтівників було двоє, тому італійцям вдалося їх обеззброїти, приголомшити рукоятями пістолів і втекти з дівчиною на роверах.

РЯТУЙТЕ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ДОПОМОЖІТЬ ВДЕРЖАТИ І РОЗБУДУВАТИ ДЛЯ НЕЇ РІДНУ „ВЕСЕЛКУ"! ПОШЛІТЬ СВОЮ ПОЖЕРТВУ НА ФОНД „ВЕСЕЛКИ"!

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В ПАРАҐВАЮ

„ПЕРЕСЕЛЕНЧА ГАРЯЧКА" І СОВЄТСЬКА АҐІТАЦІЯ „НА РОДІНУ"

Одним з характерних явищ життя в Параґваю є постійний „рух", непосидючість еміґрантів. Є дуже мало таких переселенців, які б за 12—20 років, від коли прибули в Параґвай, мешкали на одній місці, а все шукають собі кращого місця чи ліпшого заняття. А ледве, хіба лише третина прибулих до Параґваю на поселення, затрималась в цій прибраній батьківщині, але перекочувала переважно до сусідньої Арґентини.

Не говоримо тут про наших „діпістів" — про політичну еміґрацію, переважно інтеліґенцію, якої приїхало в цю країну лише кілька десятків. Не знайшовши собі праці по фаху або під силу, вони виїхали з Параґваю. Їх лишилось тільки з десяток.

Але маю на увазі, так званих „старих" поселенців-колоністів, які вже забагатіли на своїх „чакрах" (плянтаціях). Між іншим, вони при перших зустрічах з „новими" ніяк не нахваляться собою та добробутом краю та тим, як вони, хоч і набідувалися спочатку, але зате тепер мають усього достатком і живуть у Параґваю, як у Бога за пазухою. Як познайомитеся же з ними ближче, то помітите, що майже кожен з тих „старих" еміґрантів без кінця нарікає то на те, то на інше, і як вони один по одному готуються чкурнути „на чорно" до Арґентини. Трапляються такі, що тікають туди, і по довгих роках життя в достатках, так нетерпляче, що навіть свої „чакри" й хати не продають, а лишають їх напризволяще, аби лише скоріше дістатися на той бік Парани. Навіть свої родини полишають, щоб колись пізніше перетягнути їх до себе. Молодь особисто піддається цьому „рухові" і певно нема жадного хлопця чи дівчини, щоб про те не думали.

А бувають і такі, що повіривши чуткам, що в „Буйнесі" (Буенос-Айрес) „вже стоять пароплави, щоб забирати „на родіну" всіх бажаючих і незадоволених цим світом, спішать до тієї Арґентини, де є совєтський консул і де виходить газета „Знання", що хвалить совєтський рай. Цей часопис останніми часами зробився вже журналом з багатими ілюстраціями. Виходить він в трьох-чотирьох мовах: українській, еспанській, білоруській, російській. Його редактори стараються „на всі заставки" принадити його читачів рішитись їхати „на родіну". Тут не тільки описується „рай" по той бік „заслони", але демонструються райдужні проєкти та обіцянки влаштування поворотців дома та подаються сфабриковані, а може вимушені, листи від тих, що вже на „родіну" попали. Але та фабрикація є прозора для тих, хто звик і має силу думати своєю головою, а не запамороченою чужим духом, або хто добре знає значення нашої приповідки, що „казав пан — кожух дам!" Маси ж наших поселенців легкодухо вірять, що все те, що лише „Знання" з Буйнесу є правда. Тій аґітації помагають і аґенти, яких навербовано в Параґваю ще за часів другої світової війни, коли уряди дивились крізь пальці й не розуміли того, що робили представники тоді союзної з Америкою СССР. Ще відтоді маси наших людей спокусились на ті обіцянки і на вимогу аґентів (деякі з них і тепер свобідно посміхаються на свою каїнову роботу) поздавали свої крайові паспорти польські, російські, чеські, румунські, а взамін дістали паспорти совєтських горожан.

Але крім простих рільників-колоністів тою хворобою „на родіну" захворіла і поважна частина „булічерів" (торгівців, купців), власників часом вже поважних капіталів і маєтків. Деякі з них також „ліквідують" те майно, щоб в грошах повезти „на родіну". Та більшість з цих „булічерів" свою охоту їхати „на родіну" підтримують лише на словах, але при кожній нагоді пропаґують про те і намовляють своїх клієнтів-колоністів, у яких скуповують продукти їхньої господарки і продають їм предмети першої необхідности, заробляючи двічі на своєму братові. Деякі з цих пропаґаторів стали чистими совєтськими аґентами і кольпортерами комуністичної періодичної літератури, яка в Параґвай плине і леґальною поштовою дорогою і нелеґально.

Між іншим, мабуть тому, що та комуністична аґітація йде вкупі з пропаґандою за єдність „народів СССР", то прихильниками російсько-інтернаціональної ідеї поробилися і деякі московські еміґранти з інтеліґентних кіл колишніх учасників білої армії...

Цього року поширились в Параґваю чутки, які потім знайшли підтвердження і в українській національній пресі з Арґентини, що з Буенос Айресу дійсно відплив один, а потім і другий транспорт бажаючих вернутись „на родіну" з тимчасовим призначенням маршруту через Польщу. Ці факти підтвердили і листи від знайомих. І ось „переселенсьда гарячка паспортовців", як тут називають тих, що приголосились до совєтського горожанства, раптом набрала ще ширшого характеру. Особливо ж вона активізувалась після того, коли урядові параґвайські органи — поліція і навіть військові частини проявили нагінку на комуніствуючих еміґратів. Сталося це з приводу одного ексцесу-„бучінчі" при святкуванні в колонії Аперея в провінції Ітапуа (найбільше населеній українцями) з наказу Москви „возсоединенія Малоросії с Росієй". Дійшло до досить широкої хвилі арештів підозрілих в комунізмі і нельояльному ставленні до параґвайських урядів. Це послужило штовчком. Ті, що мають на своїй совісті прокомуністичну чинність: одні почали перелицьовуватись на „щирих" українців, деморалізуючи разом з тим і впроваджуючи різні внутрішні інтриґи в українські самостійницькі організації, а другі масово рушались тікати в Арґентину, щоб там шукати опіки совєтського консуля та скоріше їхати „на родіну". Цей рух в деяких околицях набрав якогось спонтанного характеру і відбивається навіть на господарських обставинах. Позначилась хвиля продавання за безцін маєтків, хат, а то й залишення їх комусь на віру, на догляд, на аренду. І хоч параґвайські уряди потримавши заарештованих, після слідства почали їх звільняти під якимись умовами, але ця „тяга" в Арґентину „на чорно" через Парану, щоб чекати транспорту „на родіну" не зменшується.

Після від'їзду першого транспорту в складі, як подають відомості з Арґентини, кількадесятків „паспортників", появились вістки і про долю тих поворотців. Вістки бідні, майже анекдотичного характеру. Вони вже мали місце і на сторінках місцевої української преси з Буенос Айресу („Наш Клич"). Але тому, що в них поклинується на конкретні, відомі там суспільству комуністичні типи, що виїхали вже „на родіну" або ще „чекають" черги, то наведемо їх коротко.

Один заможній такий діяч, що продав все і виїхав, обіцяв написати своєму „товаришові" з „родіни", додавши свою фотознимку в стоячій позі, коли все буде гаразд з прийомом на „родіне", а в сидячій, коли — зле. Через якийсь час таки прийшов лист повний аґітації і похвал совєтському раю і з фотознимкою того комуніста, вчорашнього еміґранта багача в В. Айресі — але в лежачій, ніби відпочинковій позі.

Другий тип написав своєму другові, теж комуністичному ватажкові, відомому нашому суспільству в Арґентині листа з докладним описом його радощів з „родіни" тільки, що ще додому не їздив, не встиг. Особливо звертав в листі увагу на те, що все з собою можна брати і жаліє, що не взяв свої гарні меблі, а лишив у когось в Буенос Айресі і просив зайти по вказаній адресі подивитись, що з ними його довірник зробив. Той пішов на ту адресу і виявилось, що то похоронна контора і продаж трун.

Але ні здоровий змисл, ні ті анекдотичні вістки не охолоджують настрою у хворих „на родіну". Переселенська гарячка „на родіну" і аґітація за неї в Параґваю і, як доходять чутки з Арґентини, і там продовжується. А одночасово з цим явищем почувається більша розперезаність в поступованню тих елементів, що хвалять „родіну" або толерують її прихильників, але самі туди не збираються їхати, а тільки „риють" в українському громадському житті і тим служать Москві.

Асунсіон, 17 вересня 1955 р.

Ант. Кущинський.

Шоста Наукова Конференція ЗДА і Канади

В днях 8-10 жовтня в Торонті, Канада, відбудеться VI Наукова конференція Американського і Канадійського Відділів Наукового Товариства ім. Шевченка.

Наради на Комісіях: Історично - Філософічній, Філологічній і Природничо - Математично - Лікарській в суботу (8-го), неділю (9-го) і понеділок (10 жовтня) від 10:30-1:30 (паралельно). В суботу по пол. 3-7 і в неділю 3-7 засідання на пленумі.

З Америки зголошено 13 доповідей, між ними проф. д-ра Смаль - Стоцького, Ред. Б. Кравцева, проф. д-ра М. Андрусяка, проф. Романа Придаткевича і ін. З Арґентини зголосив 3 доповіді проф. Є. Онацький. З Канади прислано 21 доповідь — разом 37. Найбільше є доповідей на Комісії Історично - Філософічній (20), на Прир.-мат.-лікарській (12) і філологічній (5).

Наради відкриє в суботу по полудні Голова Канадійського Відділу НТШ, проф. Є. Вертипорох і виголосить слово, опісля слідують доповіді проф. д-ра Смаль-Стоцького. проф. Р. Придаткевича, проф. В. Іваниса й інших. На пленумі в неділю будуть прибиті і доповіді проф. д-ра Ю. Луцького, проф. Ст. Килимника, інж. М. Базілевського і Б. Стебельського. В рямцях конференції в неділю о год. 8-ій вечері буде концерт проф. Р. Придаткевича.

Доповідь і концерт проф. Р. Придаткевича в Торонті

Артист скрипак і композитор, професор Стейтового Каледжу в Морей, Кентакі, Роман Придаткевич, дасть в Торонті під час Спільної Наукової Конференції американського та канадійського Наукового Товариства ім. Шевченка доповідь з музичними ілюстраціями на тему: „Проблеми і завдання української музики на всенародній арені". Ця доповідь намічена на суботу 8-го жовтня ц. р., по полудні. В неділю вечері відбудеться в залі Українського Національного Об'єднання, під покровом і на дохід НТШ Самостійний Концерт Романа Придаткевича, при співучасті Ганни Придаткевич. Програма складена в честь української науки та українського мистецтва виключно з творів українських композиторів, основаних в більшості на українських народних піснях та мотивах. Цей концерт є першим концертом Придаткевича в Канаді від літа 1947-го року, коли він відбував свою другу канадійську концертову подорож, зложену з чотирнадцяти концертів по Західній Канаді.

Н. Н.

Інститут Учителів для дорослих чужинців в стейті Ню Джерзі

В суботу, дня 24 вересня 1955 р., заходами Асоціяції Учителів шкіл для дорослих і Департаменту Освіти — Відділу Освіти для дорослих стейту Ню Джерзі відбулося відкриття Інституту Освіти для дорослих чужинців в стейті Ню Джерзі з осідком в Ню Бронсвик, Н. Дж.

Зборами проводила керівничка цього Інституту Пані Маріон Глезер та стейтовий директор освіти для дорослих д-р Е. Престон.

Головною темою нарад були проблеми застосування метод і відповідального навчального матеріялу на курсах для дорослих чужинців.

На зборах, крім представників освіти для дорослих у стейті Ню Джерзі та учителів курсів для дорослих, брали участь також професори стейтового університету, т. зв. Рутґерс Юніверсіті і в Ню Бронсвик, голова стейтового комітету для іміґрантів, п. Дон, представник іміґраційної і натуралізаційної служби в ЗДА ,п. Е. Коль та керівник переселенчих справ на стейт Ню Джерзі: пані Павлина Гемилтон. З українських педагогів в нарадах брав участь проф. д-р В. Стецюк, як представник Шкільної Ради УККА, який вітав збори від українських учителів Шкільної Ради УККА та брав активну участь в усіх нарадах цього Інституту.

Успіхи судді Ґонаса, члена УНС, на Конґресі в Женеві

Савт Бенд, Індіяна. — Місцевий щоденник повідомляє про поворот судді Джана Ґонаса, який від 22 серпня до 3 вересня брав участь в Конґресі, який зорганізували Об'єднані Нації в Женеві в Швайцарії, для досліду злочинів малолітніх. Суддя Джан Ґонас був членом двочленної американської делеґації на цей Конґрес. Він виголосив на Конґресі дві промови, в яких підкреслював значення Церкви й релігії в вихованні молоді. Женевський часопис „Трібюн" писав про ці промови таке: „Статистика показує, що 85 відсотків злочинів походять з тих родин, яких батьки не належать до жадної церкви. В церкві створюється атмосфера любови, витворюються характери, самодисципліна та народжується розуміння обов'язків і живої віри". Швайцарський часопис написав, що промови судді Ґоноса зібрані привітали з признанням, бо він приніс релігію до Об'єднаних Націй. Крайовий голова Товариства Суддів для Злочинів Малолітніх запропонував державному секретареві Джанові Фостерові Доллесові вислати Ґонаса на цей Конґрес, бо він цікавиться злочинами малолітніх в ЗДА і в інших країнах світу. Давніше він брав участь в подібному Конґресі в Брюсселі, Бельгія. Суддя Джан Ґонас є членом 176 Відділу Українського Народного Союзу.

ПЕРЕМОЖНА РЕВОЛЮЦІЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

потім, був „фашистом", так і для Перона кожний, хто не погоджувався з його диктатурою, належав до „оліґархії", себто до незначної кількости багатих родин, що до Перона тримали фактично в своїх руках всю владу в Арґентині.

Визнаючи за перонізмом деякі заслуги в минулому, треба визнати одночасно, що одною з найприкріших його сторінок була ота демагогія, оте нацьковування бідніших на багатших, що виявилося, наприклад, в таких формах: коли Перон повів боротьбу проти непомірної пожадливости торговельної кляси, яка намагалася занадто швидко багатіти, Перон з балькону свого урядового палацу радив:

— Курка має коштувати дев'ять пезо (цифри можуть бути не ті, але не в цифрах справа), — якщо ж комерсант спитає з вас чотирнадцять, ви мовчки заплатіть, але зараз же донесіть про це найближчому поліцистові, і він дасть тому раду...

„Рада" полягала в тому, що на комерсанта накладали велику грошову кару на користь державного скарбу, крамницю його на деякий час замикали, а самого садовили до в'язниці, іноді на місяць, іноді на три. І то — в кожній галузі торгівлі й промисловости. Свідомо насаджувалося донощицтво, що з царини економічного життя неминуче перейшло й в царину життя політичного. Оповідають, що навіть і в армії, нижчі чини були зобов'язані слідкувати за старшими і доносити на них. Можна собі уявити, як це відбивалося на самій армії.

Суспільне, зокрема, робітниче законодавство за часів Перона супроводилося таким „клясовим" духом, просякало духом такої клясової ненависти, навіть супроти звичайної інтеліґенції, що мимоволі пригадувало старі часи, коли, на початках большевицької революції, кожний, хто носив краватку, був „буржуєм".

Тут кожний намагається вбиратися якнайкраще, і „буржуя" знаходили не по краватці, а по його такому чи іншому наставленні до Перона, що за життя намагався себе увіковічнити, надаючи своє і, своєї вже покійної дружини Еви Перон назви вулицям, площам, двірцям, містам і цілим провінціям. Це — було нестерпне. Це відкривало дорогу всяким підхлібникам ,тим часом, як люди з почуттям власної гідности мусіли відходити набік, не зносячи такої моральної атмосфери. Тому адміністрація переповнилася людьми, що шукали в ній кар'єри і — наживи. Оповідають жахливі, неймовірні речі про те, як збивали собі величезні капітали найвищі урядовці, що приходили до своїх урядів із цілком порожніми руками. Саме тому ген. Льонарді в одній із своїх перших же декларацій мусів проголосити:

— Якщо хто з моїх співробітників відчуває покликання до збагачення, мусить негайно відійти.

Підкупство процвітало. Бо воно було невідмінною ланкою всієї тоталітарної системи, в якій нема народної контролі, а є тільки нещасливі випадки несподіваного ,викриття такого чи іншого зловживання, як то було з братом Еви Перон, що, осягнувши найвищі суспільні верхи і призбиравши мільйони, почав так нерозважно себе компромітувати по різних веселих установах, що мусів, зрештою, щоб уникнути скандалу в родині президента, пустити собі кулю в лоб...

А що вже й казати про політичні переслідування, про поліційну систему нежданих трусів, і то в країні, де давніше ніхто не мав права заходити без дозволу на чуже подвір'я, бо власник мав право забити непроханого чужинця?!.

Чи ж дивно, що тепер „уся країна співає гимн свободи"?

Чи ж дивно, що стільки ідейної молоді пішло назустріч смерті, щоб рятувати батьківщину від морального маразму, бо, як сказав ген. Льонарді, — „чи ж варто жити без свободи і чести?"

ВІДКРИТО КЛЮБ „ЛИС МИКИТА" В У. Н. ДОМІ

Ню Йорк. — Місцевий Український Народний Дім відкрив минулої суботи, після довшої підготови, свій клюбгостинницю „Лис - Микита". Стіни цього клюбу удекоровані кількома знаменитими карикатурами наших діячів, що їх намалював відомий наш мистець і видавець та редактор гумористичного журналу „Лис Микита", Едвард Козак. Клюб, у якому затруднений дир. Йосип Гірняк, відкритий кожного дня від год. 4-ої пополудні до 12-ої вночі, в неділі від 1-ої до півночі.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

Нова прем'єра „Українського Театру в Америці"

Ню Йорк. — Український Театр в Америці під керівництвом Йосифа Гірняка виставив в неділю 2 ц. м. у залі Фешен Інституту в Ню Йорку нову п'єсу молодої авторки Діми з Парижу п. з.: „Хміль". Живо написана й знаменито відіграна сучасна реалістична драма, хоч дискусійна своєю тематикою, знайшла живий відгук серед публіки, що майже вщерть виповнила велику залю. П'єса має тільки 4 дієві особи, що в них виступали пані Л. Крушельницька й В. Калин та І. Герус і З. Осінчук. Режисером п'єси була пані О. Добровольська.

Втікачі з 9-ох країн домагаються вільних виборів в державах сателітів

Ню Йорк, Н. Й. — Двісті представників втікачів із східньо-европейських держав просять уряди ЗДА, Англії і Франції, щоб на конференції Великої Чвірки в Женеві домагалися від Совєтів переведення вільних виборів в сателітських державах. Переведення вільних виборів в державах, які Совєти захопили після другої світової війни, було б початком будь-якої збірної безпеки в Европі. Резолюцію про домагання вільних виборів прийнято одноголосно на Асамблеї Поневолених Европейських Держав, якої засідання відбулося в Ню Йорку. Ця Асамблея зорганізувалася минулого року, і вона представляє 2,000,000 втікачів із дев'ятьох европейських держав, тепер поневолених Совєтами: Альбанії, Болгарії, Чехословаччини, Естонії, Мадярщини, Лотви, Литви, Польщі і Румунії. Асамблея домагається, щоб представники трьох західніх держав (ЗДА, Англії та Франції) домагалися відновлення незалежности й волі їхнім державам. Промовці явно заявили, що „дух Женеви" може привести до угоди між західніми державами й Совєтами і тим способом схвалити теперішній комуністичний режим в поневолених комуністами країнах. Коли б західні держави порозумілися з Совєтами, то це вбило б надію на визволення в 90,000,000 мільйонів поневолених народів. (Асамблея Поневолених Европейських Народів уважає якимсь привілеєм той факт, що їхні народи терплять під комунізмом тільки від закінчення другої світової війни, і не співпрацює з тими народами, які попали під ярмо комунізму після першої світової війни. Нові совєтські невільники не хочуть знати того факту, що зменшити загрозу від комунізму можна тільки тоді, коли знищиться їхнє панування також і в Україні, Білорусі, Грузії та інших, поневолених ними країнах).

Султан Марокко зрікся, але призначив свого наступника

Рабат, Марокко. — Старий і безвольний султан Марокко, Сіді Мохаммед Бен Муляй Арафа, що його 2 роки тому французи посадили на престіл, як своє знаряддя, тепер, під натиском французького уряду проголосив в минулу суботу зречення з престолу і під сильною охороною від'їхав на летовище, а відтіль до невтрального Танжеру напроти Гібральтару. Його дружина, 8 жінок з хатньої служби й прибічники від'їхали одночасно кораблем. Муляй Бен Арафа зробив усе ж прикру несподіванку французькому урядові, не зрікшись беззастережно, тільки призначивши „хоронителем престолу" свого молодого свояка Бен Муляй Абдель Афіда, сина султана, який у 1912 році підписав з Францією договір у Фесі, яким Марокко піддано під протекторат Франції. Французький уряд мав замір негайно після абдикації Муляя Арафи призначити регенційну раду, що її трьох членів передбачено у порозумінні з марокканськими націоналістами й колишнім султаном Бен Юссефом, який перебуває ще на засланні на Мадагаскарі. Націоналістична партія негайно заклала протест проти місії Абдель Гафіда, що його появу на політичному обрії вважають наслідком політичних інтриг, поведених в останніх тижнях самими французами в Марокко, що противляться запроєктованим у Парижі реформам.

Гуверова Комісія дала добрий приклад ощадности

Вашинґтон. — Гуверова Комісія для Реорганізації Виконної Частини Уряду злікві дувалася після закінчення своїх аґенд і звернула 83,000 долярів державній скарбниці, які заощадила на своїх власних видатках. Ця комісія виготовила 314 проєктів, як треба переорганізувати виконну частину уряду. Правно ця комісія перестала існувати 30 червня цього року, але її голова, бувший президент Герберт Гувер мав ще додаткових 90 днів, щоб видрукувати звіт і перевести її ліквідацію. Звіт, який ця комісія предложила Конґресові, обіймає 3,300,000 слів. З тих 314 проєктів комісії 145 може полагодити сам уряд, а решту може вирішити Конґрес. 50 рекомендацій вже здійснив уряд, і тільки один здійснений її проєкт дасть більше ощадности, ніж виносили кошти цієї комісії. Досі внесено до Конґресу більше як 200 законопроєктів, які домагаються здійснення проєктів Комісії Гувера. Майже всі проєкти комісії йдуть в тому напрямку, щоб урядові аґенції щадили на своїх видатках. Коли б Конґрес і уряд здійснив ті проєкти, то державна скарбниця могла б річно заощадити більйони долярів, що дозволило б зменшити податки і збалянсувати бюджет. Комісія складалася з представників обох великих партій.

● **Виявляється,** що бувший президент Арґентини Хуан Перон після смерти своєї дружини Еви, мав цілий гарем молодих дівчат. Одній з них він подарував багато біжутерії, що належала покійній дружині. Про Перона оповідають, що коли одного разу він вибрав собі гарну дівчину, його дорадник звернув йому увагу, що ця дівчина має тільки 13 років. „Я не є забобонний", — відповів на це Перон.

Спорт

НЮ ЙОРК (Олдбої) — ФИЛАДЕЛФІЯ (Олдбої) 6:5

Дня 25-го вересня 1955 року відбулися змагання у копаному м'ячі між Ольбоями Ню Йорку та Филаделфії на прекрасній фармі п. Стендеровича.

В складах обидвох клюбів виступали колишні змагуни львівської „України", як в Ню Йорку: В. Кобзяр, П. Гошовський, д-р Ю. Дицьо та Маґоцький, а у Филаделфії бачили ми Р. Пазуняка та Данева-Новаківського.

Змаганя були дуже цікаві, гарні комбінації обидвох клюбів та зразкова спортова поведінка Олдбоїв, дали добрий приклад молодшим спортовцям.

Дохід з імпрези призначено на купно площі для „Тризуба".

Склад Ню Йорку: Приплесь; д-р Дицьо, Маґоцький; Дорош, Гошовський, Гузар; П. Панькевич, Поритко, Кобзяр, Хижак, Скоробогатий.

Склад Филаделфії: Іваш; Новаківський, Петрів; Пазуняк, Сухар, Завадович; Люлічник, д-р Бернадин, Кірик, Карп'як, Світенко.

Публіки біля 800 осіб. Суддя: дир. Савчак.

Спортовець

БОФФАЛО БЕКС (німці) — УАСТ Рочестер 1:4 (1:3)

Склад: Р. Павлович; Е. Кулик, Д. Мельник; В. Камад, Л. Стасюк, Е. Дащищак; М. Коґут, Д. Завадівський, М. Шевчишин, В. Ґрибавскас, А. Хомич.

Другі з черги мистецькі змагання проти минулорічного першуна Боффало Бекс (німці) на іхньому грищі закінчилися знову заслуженою, але дорого оплаченою перемогою УАСТ (розбиття трьох кращих змагунів — М. Шевчишин, Е. Кулик, М. Коґут. Гру починає УАСТ. Грають проти вітру, але цільними долішніми подачами, від ноги до ноги, підходять під ворота противника і вже в перших хвилинах гри Завадівський має нагоду здобути провадження, але стріляє попри ворота. В 5-ій хвилині у підворітньому замішанні біля наших воріт, німці здобувають провадження. Рочестерці починають із середини і зараз же в тій самій хвилині здобувають вирівняння із стрілу Завадівського. В 18 хв. Грибавскас із подачі Шевчишина здобуває другі ворота для УАСТ. Наш напад дуже часто гостює під воротами противника. В одній із наших акцій в 28 хв. оборонець противника фавлює Завадівського і суддя назначає карний коп, що його стріляє Камад, підносячи вислід до 3:1. Від того часу противник починає гостру гру. В кількох хвилинах УАСТ тратить трьох змагунів, які розбитими сходять з грища так, що до кінця півгри наші грають в 8-ку.

В другій півгрі УАСТ грає з вітром, але тільки в 10-ку, бо один з розбитих змагунів вже не вернувся грати. Все ж таки, рочестерці мають перевагу. Противник не припиняє гострої гри, внаслідок чого в 60 хв. Шевчишин, вдруге поважно контужений, сходить з грища. Німці стараються за всяку ціну змінити вислід, але наша оборона і поміч не дозволяють на це. В одному з підворітніх замішань, коли наш воротар лежав уже на землі, оборонець Мельник вибиває м'яч із самої лінії воріт. Наш напад час від часу робить випади на ворота противника і в одному з таких в 75 хв. Камад бомбою з 30-ти метрів здобуває четверті ворота. Це перекреслило всі сподівання німців.

Цією перемогою УАСТ здобуло великий успіх, бо, перемігши в двох перших грах своїх найгрізніших противників, першенство в осінній рунді є майже запевнене.

А. Я.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Б-во св. Юрія Відд. 379 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9-го жовтня в Союзовій залі при 841 N. Western Ave., о год. 12:30 вполудне. Проситься членів прийти на час і вирівняти свої залеглості. Суспендовані члени, якщо прийдуть і заплатять свій довг будуть прийняті наново. — Й. Дичка, предс.; І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, Відділ 367 відбудуться в неділю, 9-го жовтня о 1:30 попол., в церковній залі. Прохаємо щоб всі члени явилися на зборах, бо є важні справи до вирішення. Односильно постараймося приєднати нових членів до Союзу і до Товариства. Довгуючі члени будуть подані до суспенди. — К. Манківський, предс.; Т. Песко, кас.; В. Попович, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Т-ва „Сокіл", Відд. 336, відбудуться в неділю, 9 жовтня, о год. 1-ій попол., в Укр. Нар. Домі. Проситься членів прийти на збори і вплатити належні вкладки. — Я. Дзядига, рек. секр.

ЦЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. — 93 Відд. ім. І. Франка повідомляє, що збори відбуватимуться о год. 2-ій кожної 2-ої неділі по першім. Наступні збори відбудуться в неділю, 9-го жовтня, о год. 2-ій попол., в залі при 59 Central St., Окремою точкою на цих зборах буде справа придбання власного дому для укр. організацій Потакет, Централ Фолс, Р. Ай. Просимо всіх членів взяти обов'язково участь в зборах. — Управа.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Т-во ім. М. Драгоманова Відділ 181 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 8-го жовтня, о год. 4-ій попол. Обов'язком всіх членів є прибути на означений час, будуть важні справи до полагодження. Подаємо до відома позамісцевим членам, щоб свої вкладки з початком місяця жовтня і т.д. слали на руки нового секретаря яким буде: Walter Lubinsky, 52 Manville Hill Road, Cumberland Hill, R. I. Перестерігаємо довгуючих членів, що якщо не вирівняють своїх залеглостей будуть суспендовані. — Управа.

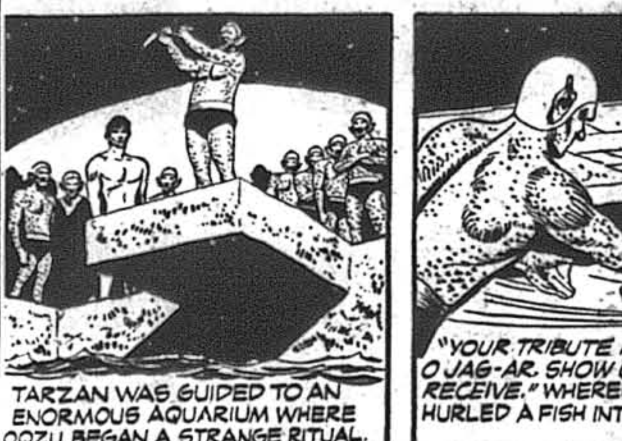
Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Посмертні Згадки

ТЕОДОР СОЧУЙКО, член Відділу 107 УНСоюзу в Гамонд, Інд., помер по короткій недузі 23-го вересня 1955 р., у 79 році життя. Покійний уродився в селі Дроздовичі, пов. Перемишль, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, сина Михайла і 8 дочок і внуків Похорон відбувся 26 вересня з погребового заведення до Укр. Прав. Церкви св. Михаїла при здвизі народу і Членів Братства на Elmwood Cemetery. — В. Н. П.!
І. Матейчук, секр.

ГРИГОРІЙ ТЕРЕФЕНКО, член Т-ва Запорозької Січи Відд. 155 УНСоюзу в Перт Амбой, Н. Дж., помер 22-го вересня в 72 році життя. Покійний родився в селі Нашові, повіт Ліско, Зах. Україна. До Т-ва і УНС вписався 1914 р. Покійний був щирим жертводавцем на народні цілі. Оставив в глибокім смутку сина Івана і доньку Анну. Похорон відбувся 26-го вересня з погребового заведення при участі Рідні і Знайомих до грек. кат. церкви Усп. Пр. Діви Марії, а відтак на цвинтар того ж імени. — В. Н. П.!
М. Чумер, секр.

ТАРЗАН, ч. 3551. В готовості чекає

THE RESULT WAS INSTANTANEOUS AND SHOCKING. A MONSTROUS SHARK LEAPED TO THE SURFACE AND SNAPPED UP THE TIDBIT!

Distr. by United Feature Syndicate, Inc. -3551-

Тарзана привели до великого акваріюму, де Узу почав дивний ритуал.

— О Джеґ-Аре, твоя данина готова! Покажи нам свою волю її прийняти! — Після того він шпурнув рибу в ставок.

Наслідок був негайний і жахливий: потвора акула вистрибнула з води і схопила ласий шматок!